

Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde Yaz Ördeği Koruma ve İzleme Projesi- 2009

Proje Amacı: Göksu Deltası'nda üreyen Yaz ördeği (*Marmaronetta angustirostris*) popülasyonunun büyüklüğü, yaşam alanı tercihi, üreme ve beslenme biyolojisinin araştırılması, alanda türe yönelik tehditlerin ve koruma tedbirlerinin belirlenmesidir.

Proje Sahibi: Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

Proje Yürütücüsü Kurum: Kuş Araştırmaları Derneği (KAD)

Çalışma Ekibi:

Proje yürütücüsü ve saha çalışanı: Riyat Gül

Proje danışmanı: Osman ERDEM

DEVAMI İÇİN
TIKLA

Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi Yaz Ördeği Koruma ve İzleme Projesi kapsamında üreme döneminde (Nisan ve Haziran aylarında) yapılan araştırma, gözlemler ve sayımlar ile türün Göksu Deltası'ndaki üreyen nüfusu, deltadaki önemli üreme ve beslenme habitatları tespit edilmiş, yaşam alanı tercihleri, beslenme ve üreme biyolojisi hakkında bilgiler elde edilmiş, alanda türe yönelik tehditler belirlenmiş ve koruma tedbirleri önerilmiştir.

GÖKSU DELTASI

Göksu Deltası, Göksu Nehri'nin oluşturduğu Ülkemizin Akdeniz kıyısındaki ikinci büyük deltasıdır. Delta'da biri tatlı (Akgöl) diğerleri (Paradeniz Lagünü, Kuğu Gölü, Arapalanı Lagünü) tuzlu olmak üzere 4 önemli göl ve lagün bulunmaktadır. Tüm göller birbirine kanallarla bağlıdır. Kuzey ve doğudan 2 drenaj kanalıyla Akgöl'e, güneyden ise Paradeniz lagününe denizden su girişi vardır. Göllerin çevresinde geniş sazlıklar, tatlı ve tuzlu bataklıkları, kumullar, çayır ve tarım alanları yer almaktadır.

Göksu Deltası, Tüm Akdeniz’de doğal yapısı korunabilmiş nadir kıyı sulak alanlardan biridir. Coğrafi konumu, uygun iklim koşulları, zengin besin varlığı, yaşam ortamlarının çeşitliği ve güvenilirliği değişik türden oldukça zengin bir yaban hayatının deltada yaşamını sürdürmesine imkan sağlamıştır.

Deltada 384 bitki taksonu saptanmıştır. Bunlardan 43’ü korumada öncelikli (nesli tehlikede, tehlikeye düşebilir veya nadir) türlerdir.

Ülkemizde görülen 464 kuş türünden 332’si alanda saptanmıştır. Bunlardan 70’i kesin, 20’si de büyük olasılıkla deltada üremektedir.

Delta kumsalları, deniz kaplumbağalarından *Caretta caretta*” ve “*Chelonia mydas*” ın Akdeniz’deki en önemli yuvalama alanlarından biridir..

YAZ ÖRDEĞİ

19. yüzyılda dünyadaki en yaygın ördeklerden olan yaz ördeği nüfusu, son 50 yılda sulak alanların yoğun olarak kurutulması, ve aşırı avlanma nedeniyle % 90 azalmış ve nesli küresel ölçekte tehlikeye düşmüştür.

Akdeniz'den Orta Doğu ve Orta Asya'nın batısına kadar uzanan bölgede çok yerel bir dağılım gösteren türün dünyadaki toplam nüfusunun 14-26 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Sığ, az tuzlu ve yoğun bitki örtüsüne sahip gölleri tercih eden yaz ördeği, habitat seçimi bakımından son derece seçici ve hassastır. Daha çok yoğun bitki örtülü mikro habitatları tercih eder, açık sulardan kaçınır.

Genellikle kıyı bitkilerinin (*Scirpus sp.*, *Ruppia sp.*) tohumlarıyla veya bitkilerin kendisiyle (*Potamogeton sp.*), az miktarda da omurgasızlarla beslenirler.

Yuvasını genellikle *Typha*, *Phragmites* veya *Juncus* ve *Scirpus* topluluklarının arasında toprak üzerine yapar.

Batı Avrupa'da üreyen nüfus Batı Afrika'da, Türkiye ve doğusundaki nüfus ise ağırlıklı olarak İran ve Irak'ta kışlar.

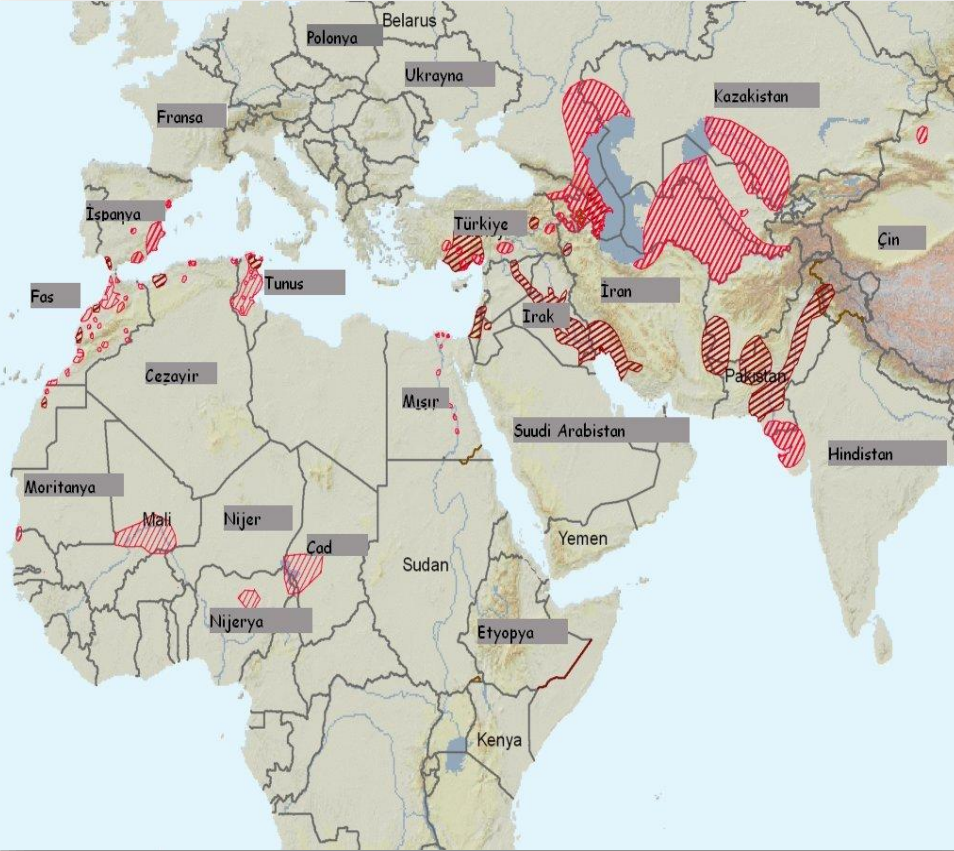

DÜNYADA YAZ ÖRDEĞİ

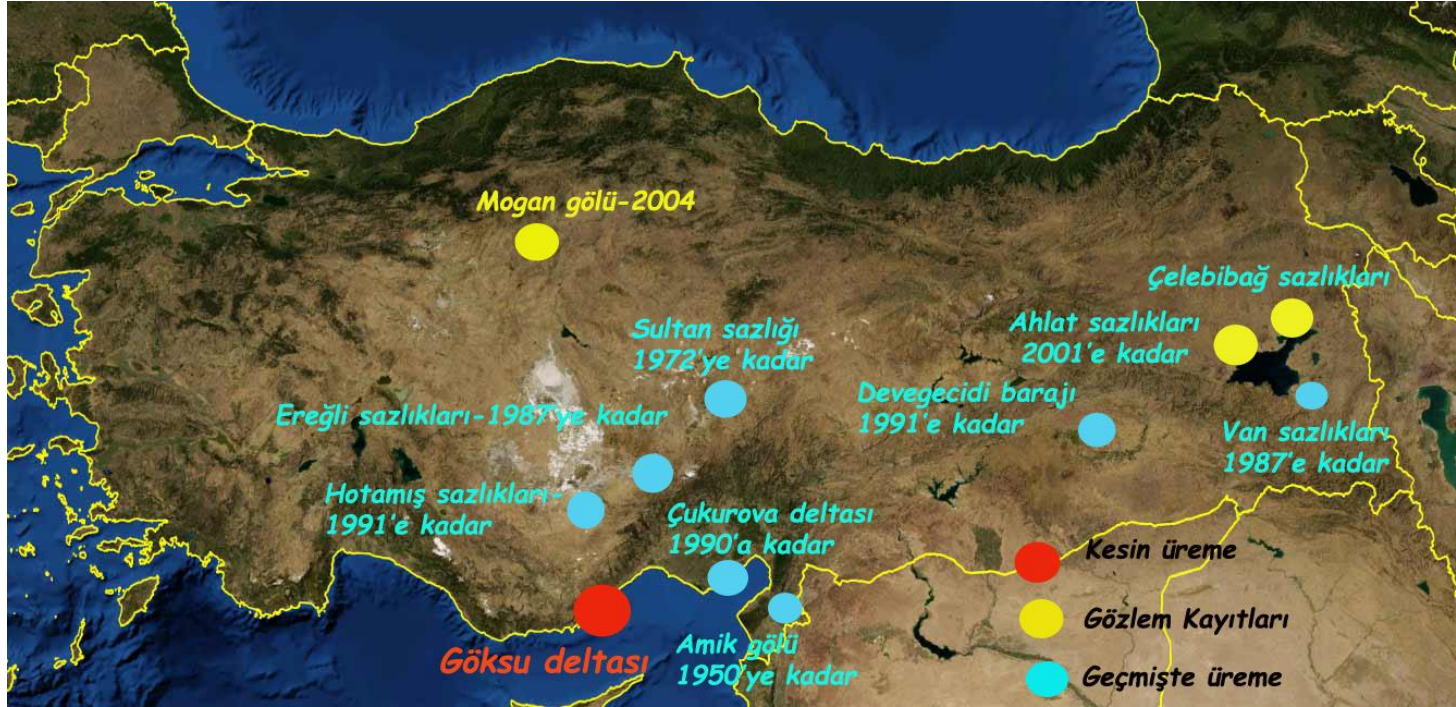
Yaz ördeği dünyada, Akdeniz'den Orta Doğu ve Orta Asya'nın batısına kadar uzanan bölgede çok yerel bir dağılım gösteren ve nesli ciddi düzeyde tehlike altında olan bir ördek türüdür.

Son yüzyılda habitatların önemli bir kısmının kurutulması ve bozulması nedeniyle sayıları ciddi oranda azalmıştır. Özellikle en önemli üreme kışlama alanları olan Güney Irak'taki bataklıkların 1990'larda kurutulması, türün varlığı açısından ciddi bir tehlike oluşturmuştur

Tüm dünyadaki nüfusunun 14-26 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.

TÜRKİYE'DE YAZ ÖRDEĞİ

Yaz ördeği Ülkemizdeki korunan kuş türleri arasındadır. Merkez Av Komisyonu kararıyla avı bütün yıl boyunca yasaklanmıştır. Geçmiş yıllarda yapılan gözlemlerle Ülkemizde yaklaşık 15 sulak alanda ürediği tespit edilmiştir. Ancak son 50 yılda bu alanların bir çoğu kurutulmuş, bir çoğunda ise su rejimine yapılan müdahaleler ve kirlenme nedeniyle ekolojik denge bozulmuştur.

Günümüzde sadece Göksu Deltası'nda kesin üreme kaydı bulunmaktadır.

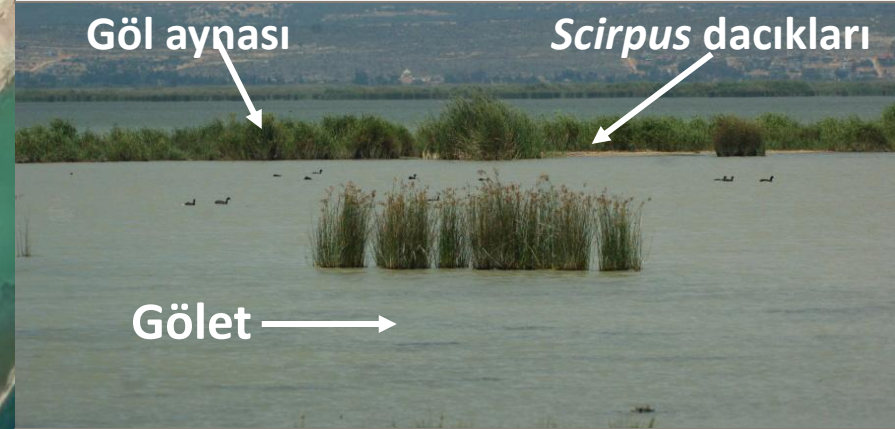
GÖKSU DELTASINDA YAZ ÖRDEĞİ

Proje kapsamında yapılan çalışma yaz ördeğinin tamamen güney göletlerindeki *Scirpus* adacıklarına bağımlı olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, Göksu Nehri kıyısında ve Hurma kanalı civarında da üreme noktaları saptanmıştır.

Yaşam döngüsünün çoğunu, Akgöl'ün güneyindeki sığ göletlerde geçirmektedir. Yaz ördekleri göletlerde beslenir ve adacıklarda geceler. Gölün açığına nadiren çıkar.

Tipik yuva habitatları (Göletlerdeki *Scirpus* adacıkları)

Yaz ördeklerinin alandaki dağılımı ve nüfusu

Proje kapsamında yapılan çalışmada da yaz ördeğinin sadece Akgöl'ün güneyindeki gölcüklerin çevresindeki adacıklarda ürediği; alanda ortalama 15-25 bireyin bulunduğu ve üreme döneminde yalnız dolaşan erkek sayısı göz önüne alındığında 3-6 çiftin ürediği ve kuluçka dönemi sonrası türün Akgöl'ün tüm bölgelerine yayıldığı söylenebilir.

Türe Yönelik Alandaki Başlıca Sorunlar

Yaz ördeği Türkiye’de sadece Göksu Deltası’nda üremektedir. Bu nedenle türün Türkiye’deki varlığını sürdürebilmesi açısından Göksu Deltasının hayati öneme sahiptir. Alandaki yaz ördeği nüfusu beklenenden daha az çıkmıştır. Bu durum yaz ördeğinin üreme alanlarıyla ilgili acil müdahalelerin gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Alanda türe yönelik iki önemli sorun tespit edilmiştir.

1- Göletlerin kuruması

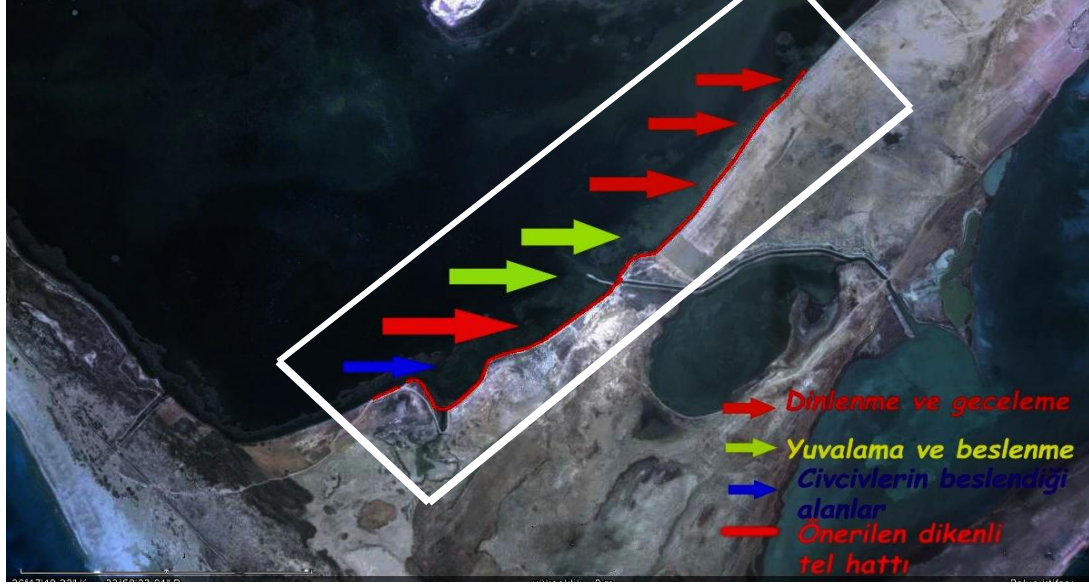
Üreme döneminin ortasında yaz ördeklerinin yaşamı için hayati öneme sahip güneydeki göletlerin çoğu kurumakta, çakal, tilki, köpek gibi predatörlerin yuvalara ulaşmasına uygun hale gelmektedir.

2- Otlatma

Yuvalama ve beslenme alanlarında otlayan otlayan büyükbaş hayvanların yuvaları çiğneyerek bozmasına ve ördeklerin yuvayı terk etmesine neden olmaktadır.

Öneriler

- Alanda büyükbaş hayvanların otlamasının önlenmesi,
- Üreme döneminde güney göletlerine her türlü canlı girişinin engellenmesi,
- Güney göletlerine Mayıs ayında su girişinin sağlanarak minimum 25 cm.lik derinlik sağlanması,
- Yaz ördeğinin üremesi için uygun habitatların çoğaltılması için mümkünse yeni adacıklar oluşturulması.
- Türün deltadaki nüfusunu takip etmek ve alınan için 3 yıllık aralarla izleme yapılması yeterli olacaktır.

**Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde
Yaz Ördeği Koruma ve İzleme Projesi
2008 - 2009**